

DE EUROPESE
UNIE IN
HET KORT

Landbouw

Een
partnerschap
tussen Europa
en de
landbouwers

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid
van de EU (GLB): voor ons voedsel,
ons platteland en ons milieu

DE EUROPESE UNIE IN HET KORT

*Deze publicatie maakt deel uit van een reeks brochures
waarin wordt uitgelegd wat de EU doet
op verschillende beleidsterreinen,
waarom de EU daar een rol speelt,
en wat de resultaten zijn.*

U vindt deze brochures op de volgende website:

http://europa.eu/pol/index_nl.htm

<http://europa.eu/!Pr64nF>

INHOUD

Waarom een
gemeenschappelijk
landbouwbeleid? 3

Hoe werkt het
gemeenschappelijk
landbouwbeleid? 7

Wat doet de EU? 8

De Europese landbouw
tot 2020: inspelen op de
uitdagingen van de toekomst ... 16

Lees verder 16

De Europese Unie in het kort: Landbouw

Europese Commissie
Directoraat-generaal Communicatie
Publieksvoorlichting
1049 Brussel
BELGIË

Vond u deze publicatie nuttig? Laat het ons weten:
comm-publi-feedback@ec.europa.eu

Manuscript updated in september 2016

Foto's op de omslag en bladzijde 2: © iStockphoto/dswebb

16 blz. — 21 × 29,7 cm

Print ISBN 978-92-79-59628-5
doi:10.2775/718323
NA-02-16-625-NL-C

PDF ISBN 978-92-79-59596-7
doi:10.2775/196746
NA-02-16-625-NL-N

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese
Unie, 2017

Printed by Bietlot in Belgium

© Europese Unie, 2017

Hergebruik met bronvermelding toegestaan. Het beleid inzake
hergebruik van documenten van de Europese Commissie is
geregeld bij Besluit 2011/833/EU (PB L 330 van 14.12.2011,
blz. 39). Voor gebruik of overneming van foto's of andere
materialen die niet onder het auteursrecht van de EU vallen,
moet u rechtstreeks toestemming vragen aan de houders van
het desbetreffende auteursrecht.

Hoe werkt de Europese Unie?
Tien prioriteiten voor Europa
De grondleggers van de EU

Bankwezen en financiën
Begroting
Belastingen
Concurrentie
Consumenten

Cultuur en audiovisuele media
De Economische en Monetaire Unie (EMU) en de euro
Digitale eengemaakte markt
Douane
Energie
Handel

Humanitaire hulp en civiele bescherming
Internationale samenwerking en ontwikkeling
Interne markt
Justitie, grondrechten en gelijkheid
Klimaatbescherming
Landbouw ✕
Maritieme zaken en visserij
Milieu

Ondernemingen
Onderwijs, opleiding, jeugd en sport
Onderzoek en innovatie
Regionaal beleid
Vervoer
Voedselveiligheid
Volksgezondheid
Werkgelegenheid en sociale zaken

Waarom een gemeenschappelijk landbouwbeleid?

Al meer dan vijftig jaar uitdagingen voor de landbouw

Het EU-landbouwbeleid of „gemeenschappelijk landbouwbeleid” (GLB), dat in 1962 werd gelanceerd, vormt een partnerschap tussen de landbouw en de samenleving en tussen Europa en de Europese landbouwers. De belangrijkste doelstellingen ervan zijn:

- *het verbeteren van de landbouwproductiviteit om de consumenten een stabiele voedselvoorziening tegen betaalbare prijzen te bieden;*
- *erfor zorgen dat EU-landbouwers een redelijk inkomen verdienen.*

Nu, meer dan vijftig jaar later, staat de EU voor meer uitdagingen:

- *zorgen voor een rendabele voedselproductie die bijdraagt aan de voedselvoorziening voor de wereldbevolking, die naar verwachting in de toekomst aanzienlijk zal groeien;*
- *klimaatverandering en duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen;*
- *de zorg voor het platteland in de hele EU en het vitaal houden van de plattelandseconomie.*

Het GLB is een gemeenschappelijk beleid voor alle lidstaten van de Europese Unie. Het wordt op Europees niveau beheerd en gefinancierd met middelen uit de begroting van de EU.

De EU telt 500 miljoen consumenten, die allemaal behoefte hebben aan een betrouwbaar aanbod van gezond en voedzaam voedsel tegen een betaalbare prijs. Naar verwachting blijft het economische klimaat onzeker en onvoorspelbaar. Bovendien zijn er tal van actuele en toekomstige uitdagingen, zoals wereldwijde concurrentie, economische en financiële crises, klimaatverandering en volatiele kosten van productiemiddelen, zoals brandstof en meststoffen.

Het GLB gaat over ons voedsel

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden heeft de EU het GLB opgezet en ingevoerd. Het moet landbouwers in staat stellen hun vele maatschappelijke taken te vervullen, in de eerste plaats het produceren van voedsel.

Dankzij het GLB is er voor de Europese burgers voedselzekerheid. Als samenleving kunnen wij er zeker van zijn dat onze landbouwers het voedsel produceren dat wij nodig hebben.

Zij zorgen voor een indrukwekkend assortiment aan betaalbare, veilige en hoogwaardige producten. De EU staat in de hele wereld bekend om haar voedsel en culinaire tradities. Dankzij haar buitengewone agrarische hulpbronnen kan en moet de EU een sleutelrol spelen bij het waarborgen van de voedselzekerheid in de hele wereld.

Europeanen kunnen er zeker van zijn dat landbouwers het voedsel produceren dat zij nodig hebben.

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid gaat over ons platteland

Landbouw gaat niet alleen over voedsel. Het gaat ook over plattelandsgemeenschappen en hun bewoners. En over ons platteland en de kostbare natuurlijke rijkdommen ervan.

In alle lidstaten van de EU zorgen landbouwers voor de vitaliteit van het platteland en de instandhouding van het plattelandleven. Het wegvallen van landbouwbedrijven of landbouwers zou een ingrijpend — uiterst schadelijk — effect hebben op onze dorpen en marktsteden.

Veel banen op het platteland zijn verbonden aan de landbouw. Landbouwers hebben machines, gebouwen, brandstof, meststoffen en geneeskundige zorg voor hun dieren nodig. Veel mensen werken in deze „toeleverende” sectoren. Anderen zijn druk met processen verderop in de keten, zoals het voorbereiden, het verwerken en het verpakken van voedsel. Nog weer anderen werken in de voedselopslag of het voedseltransport en in de detailhandel in levensmiddelen.

Om ervoor te zorgen dat landbouwers doeltreffend kunnen werken en dat deze toeleverende en verwerkende sectoren modern en productief blijven, moeten zij gemakkelijk toegang hebben tot de meest recente informatie over landbouwaangelegenheden, landbouwmethoden en marktontwikkelingen. Daarom wordt met het GLB de toegang tot technologieën met hoge transmissiesnelheden op het platteland verbeterd; op deze wijze draagt het GLB bij tot een van de tien topprioriteiten van de Commissie: een connectieve digitale eengemaakte markt. Het beleid zal in de periode 2014-2020 naar verwachting leiden tot een verbetering van de internetdiensten en de internetinfrastructuur voor 18 miljoen inwoners van het platteland, ofwel 6,4 % van de plattelandsbevolking van de EU.

Al met al zijn de landbouw en de voedselproductie essentiële onderdelen van onze economie en onze samenleving. In de 28 lidstaten van de EU zijn er ongeveer 11 miljoen landbouwbedrijven, en 22 miljoen mensen werken regelmatig in de landbouw. Samen zijn de landbouw- en de levensmiddelensector goed voor bijna 44 miljoen banen in de EU.

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid gaat over ons milieu

Ons platteland bevindt zich niet meer in zijn oorspronkelijke, ongerepte staat. Landbouwers hebben het door de eeuwen heen gevormd. Door de landbouw is onze gevarieerde omgeving met haar diversiteit aan landschappen ontstaan. Ons platteland dient als leefgebied voor een grote verscheidenheid aan dier- en plantensoorten. Deze biodiversiteit is van cruciaal belang voor de duurzame ontwikkeling van het platteland.

Landbouwers beheren het platteland voor het welzijn van ons allemaal. Zij leveren collectieve goederen, waarvan de belangrijkste bestaan uit de goede zorg voor en de instandhouding van onze bodem, onze landschappen en onze biodiversiteit. De waarde van deze collectieve goederen wordt niet doorberekend aan de markt. Daarom biedt de EU landbouwers inkomenssteun voor deze dienstverlening aan de maatschappij.

Landbouwers kunnen nadeel ondervinden van de klimaatverandering. Het GLB geeft hun financiële steun, zodat zij hun landbouwmethoden en -systemen kunnen aanpassen om het hoofd te bieden aan de gevolgen van klimaatverandering.

Landbouwers realiseren zich als eersten dat er zorgvuldig moet worden omgegaan met onze natuurlijke hulpbronnen. Uiteindelijk hebben zij die nodig voor hun dagelijks bestaan. Om de negatieve neveneffecten van bepaalde landbouwmethoden te vermijden, stimuleert de EU landbouwers om op duurzame en milieuvriendelijke wijze te werken.

In feite staan landbouwers voor een dubbele uitdaging, namelijk het produceren van voedsel én het beschermen van de natuur en de biodiversiteit.

Milieuvriendelijke duurzame landbouw, waarin behoedzaam met natuurlijke hulpbronnen wordt omgesprongen, is van wezenlijk belang voor onze voedselproductie en onze levenskwaliteit, vandaag, morgen en voor toekomstige generaties.

© European Union

Landbouwers beheren het platteland voor het welzijn van ons allemaal.

De Europese landbouw door de tijd

1957

Met het Verdrag van Rome wordt de Europese Economische Gemeenschap opgericht (de voorloper van de huidige EU) door zes West-Europese landen.

1962

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) gaat van start. Het GLB moet een gemeenschappelijk beleid worden. De doelstellingen zijn betaalbaar voedsel voor de EU-burger en een redelijke levensstandaard voor landbouwers.

1984

Het GLB wordt het slachtoffer van zijn eigen succes. Landbouwbedrijven worden zo productief dat ze meer voedsel produceren dan nodig is. Overschotten worden opgeslagen en leiden tot „voedselbergen”. Er worden diverse maatregelen getroffen om de productieniveaus beter in overeenstemming te brengen met wat de markt nodig heeft.

1992

Het GLB schakelt over van markt- naar producentenondersteuning. De prijssteun wordt afgebouwd en vervangen door rechtstreekse subsidies voor landbouwers. Zij worden aangespoord om milieuvriendelijker te werken. De hervorming valt samen met de wereldmilieuconferentie van 1992 in Rio, waar het principe „duurzame ontwikkeling” wordt geïntroduceerd.

2003

Het GLB biedt inkomenssteun. Met een nieuwe GLB-hervorming worden de subsidies losgekoppeld van de productie. Landbouwers ontvangen nu inkomenssteun, op voorwaarde dat ze goed voor hun grond zorgen en zich houden aan voedselveiligheids-, milieu-, dierenwelzijns- en welvaartsvoorschriften.

2013

Het GLB wordt hervormd om het concurrentievermogen van de sector te versterken, duurzame landbouw en innovatie te stimuleren, om de werkgelegenheid en de groei in plattelandsgebieden te bevorderen, alsook om de financiële bijstand te richten op het productieve gebruik van grond.

© iStockphoto/Milan Zerevski

Hoe beschermen we de natuur en de biodiversiteit?

Waarom een landbouwbeleid op Europees niveau?

Landbouw is een sector die bijna alleen op Europees niveau wordt ondersteund; dit in tegenstelling tot de meeste andere economische sectoren, waarvoor de verantwoordelijkheid berust bij de nationale regeringen. Het is belangrijk dat er een overheidsbeleid bestaat voor een sector die verantwoordelijk is voor onze voedselzekerheid en die een sleutelrol speelt in het gebruik van natuurlijke hulpbronnen en de economische ontwikkeling van plattelandsgebieden.

De voornaamste doelstellingen van het GLB zijn het verbeteren van de landbouwproductiviteit om de consumenten een stabiele voedselvoorziening tegen betaalbare prijzen te bieden, en om ervoor te zorgen dat EU-landbouwers een redelijk inkomen verdienen.

Alle lidstaten staan achter deze twee doelstellingen, die niet kunnen worden bereikt zonder financiële steun aan de landbouw en plattelandsgebieden. Een gemeenschappelijk EU-beleid zorgt voor een beter gebruik van de begrotingsmiddelen dan wanneer elk van de 28 landen zijn eigen beleid bepaalt.

Er is één grote Europese markt voor landbouwproducten waarbinnen een gemeenschappelijke aanpak van landbouwsteun zorgt voor eerlijke concurrentievoorwaarden voor landbouwers binnen de interne Europese markt en wereldwijd.

Zonder zo'n gemeenschappelijke aanpak zou iedere EU-lidstaat ongetwijfeld zijn eigen beleid bepalen, waarbij de reikwijdte en de mate van overheidsinterventie uiteen zouden lopen. Beleid op Europees niveau kan gemeenschappelijke regels op de interne markt garanderen, indien nodig ingrijpen bij marktvolatiliteit, de recente hervormingen voor meer concurrentievermogen van de Europese landbouw consolideren, en zorgen voor een gemeenschappelijk handelsbeleid, zodat de EU met één stem kan spreken met haar wereldwijde handelspartners.

© European Union

Landbouw is een van de weinige terreinen met een gemeenschappelijk beleid dat vooral uit de EU-begroting wordt gefinancierd, in plaats van uit de nationale begrotingen.

Hoe werkt het gemeenschappelijk landbouwbeleid?

Landbouw is sterker afhankelijk van de weers-omstandigheden en het klimaat dan vele andere sectoren. Bovendien is het in de landbouw onvermijdelijk dat er tijd verstrijkt tussen het moment dat bij consumenten een vraag ontstaat, en het moment dat landbouwers kunnen leveren: het kost nu eenmaal tijd om meer tarwe te verbouwen of meer melk te produceren. Onze consumptie van levensmiddelen is relatief constant ten opzichte van andere producten, dus kunnen kleine verschillen in de aanvoer leiden tot grote prijsverschillen.

Deze onzekerheden rechtvaardigen de grote rol van de overheid bij het garanderen van stabiele inkomens voor landbouwers. Landbouwers vormen de kern van een stabiele en veilige voedselvoorziening voor meer dan 500 miljoen burgers. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid ondersteunt landbouwers daarom op de volgende manieren:

- **Inkomenssteun.** Rechtstreekse betalingen bieden ondersteuning van het landbouwincome en belonen landbouwers voor het leveren van collectieve goederen waarvoor de markten normaliter niet betalen, zoals de zorg voor het platteland.
- **Marktmaatregelen.** De Europese Commissie kan maatregelen nemen om het hoofd te bieden aan moeilijke omstandigheden op de markt, zoals een plotse daling van de vraag als gevolg van angst voor de gezondheid of een prijsdaling als gevolg van een tijdelijk overaanbod op de markt.
- **Maatregelen voor plattelandsontwikkeling.** Per land (en soms per regio) wordt een ontwikkelingsprogramma gemaakt voor de specifieke behoeften en uitdagingen van het platteland. De lidstaten kiezen daarbij uit dezelfde lijst van maatregelen, maar zij krijgen flexibiliteit om de punten aan te pakken die gezien hun specifieke economische, natuurlijke en structurele omstandigheden de meeste aandacht verdienen. De „Leader“-aanpak maakt deel uit van plattelandsontwikkelingsprogramma's en stimuleert de plaatselijke bevolking om lokale kwesties zelf aan te pakken.

Marktmaatregelen en inkomenssteun worden uitsluitend gefinancierd uit de EU-begroting, terwijl de plattelandsontwikkelingsmaatregelen zijn gebaseerd op een meerjarige programmering die wordt medegefinancierd door de lidstaten.

Beleid gefinancierd uit de EU-begroting

De begroting voor het GLB is niet onomstreden. Zo is vaak te horen dat „de helft van de EU-begroting naar het GLB“ gaat. Bij zulke uitlatingen wordt echter geen rekening gehouden met de begrotingsprocedure van de EU of de doelstellingen van het GLB.

Het klopt dat voor het beleid ongeveer 40 % van de EU-begroting nodig is. Maar dat komt doordat het gemeenschappelijk landbouwbeleid een van de weinige gebieden is die hoofdzakelijk door de EU worden gefinancierd. Het beleid op de meeste andere terreinen wordt hoofdzakelijk door de lidstaten zelf betaald.

Het is dan ook belangrijk om de landbouwbegroting in het licht van alle overheidsuitgaven in de EU te bekijken. Zo bezien is de landbouwbegroting klein: slechts 1 % van alle overheidsuitgaven in de EU.

In 2016 ging het om 61 miljard euro.

Tot slot is het aandeel van de landbouw in de EU-begroting de afgelopen dertig jaar ook sterk gedaald, van bijna 75 % tot minder dan 40 %.

In die periode zijn 18 landen tot de Unie toegetreden en is het aantal landbouwers meer dan verdubbeld. De uitgaven per landbouwer zijn tegenwoordig dan ook veel lager dan in het verleden.

Wat doet de EU?

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid gaat over onze landbouwers

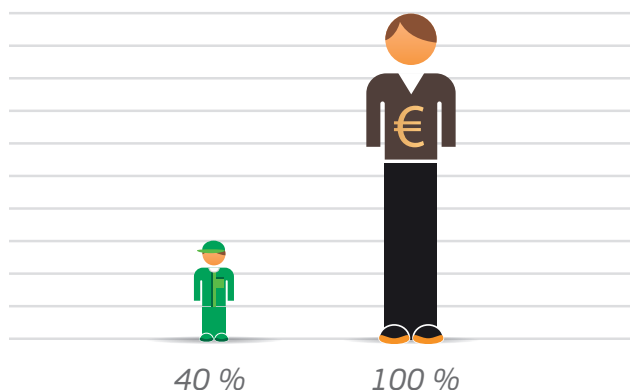
Er zijn ongeveer 11 miljoen landbouwbedrijven in de Europese Unie en 44 miljoen mensen zijn werkzaam in de gehele voedselproductieketen in de EU. De landbouwers vormen de eerste schakel in deze voedselproductieketen. Zij zijn derhalve zeer belangrijke strategische en economische spelers en de EU heeft hen hard nodig. De fundamentele, instinctieve landbouwvaardigheden komen niet uit boeken, maar worden van generatie op generatie overgedragen.

Veel jonge mensen zien de landbouw echter niet meer als een aantrekkelijk beroep, met als gevolg dat het aantal landbouwers afneemt. In 2013 werd slechts 6 % van de landbouwbedrijven beheerd door landbouwers jonger dan 35, terwijl 31 % werd beheerd door mensen boven de 65.

Daarom helpt het GLB jonge ondernemers bij het opzetten van een landbouwbedrijf door hun de middelen te geven om grond, machines en materieel te kopen. Ook verstrekt het GLB subsidies om zowel nieuwe als gevestigde landbouwers op te leiden in de nieuwste technische productiemethoden.

Het is voor de plattelandsontwikkeling in de EU van essentieel belang dat jonge landbouwers worden aangemoedigd en dat de continuïteit van generatie op generatie wordt gewaarborgd.

DIT VERDIENT EEN LANDBOUWER IN VERGELIJKING MET ANDERE WERKENDEN

De cijfers betreffen 2014 en geven het gezinsinkomen uit het landbouwbedrijf weer, afgezet tegen het gemiddelde loon in de economie als geheel.

Bron: Europese Commissie.

DIT IS WAT ONZE LANDBOUWERS JAARLIJKS PRODUCEREN

Gemiddelde 2012-2014

Granen: 300 miljoen ton

Suiker: 18 miljoen ton

Oliehoudende zaden: 30 miljoen ton

Olijfolie: 2 miljoen ton

Appels: 10 miljoen ton

Peren: 2 miljoen ton

Citrusvruchten: 11 miljoen ton

Wijn: 170 miljoen hectoliter

Rundvlees: 7 miljoen ton

Varkensvlees: 20 miljoen ton

Pluimveevlees: 13 miljoen ton

Eieren: 7 miljoen ton

Melk: 150 miljoen ton

In bepaalde delen van Europa, zoals in heuvelachtige, bergachtige en/of afgelegen gebieden, is het bijzonder moeilijk om landbouw te bedrijven. Het is van belang om de gemeenschappen in deze regio's vitaal te houden. Het GLB biedt financiële steun om ervoor te zorgen dat plattelandsgemeenschappen in kwetsbare gebieden economisch gezond blijven en niet geleidelijk aan verdwijnen.

Dankzij het GLB produceren landbouwers wat consumenten willen

Uiteindelijk is het de Europese burger die van het GLB profiteert. Er is altijd meer dan genoeg voedsel in onze winkels en supermarkten beschikbaar, doorgaans tegen betaalbare prijzen. Tegenwoordig besteedt het gemiddelde gezin in de meeste EU-landen ongeveer 11 % van zijn totale consumptieve bestedingen aan voedsel. Dat is maar half zo veel als in 1962.

Landbouwers doen meer en meer aan milieubescherming en landschapsbeheer.

© iStockphoto

Dankzij de landbouwers zijn wij zeker van een continue voorziening van kwalitatief hoogstaand voedsel. Europa wordt als wereldleider beschouwd in sectoren als olijfolie, zuivelproducten, vlees, wijn en gedestilleerde dranken. Bovendien is gemakkelijk te achterhalen hoe en waar ons voedsel is geproduceerd, omdat de consumenten dankzij de Europese regels over traceerbaarheid en etikettering alle informatie krijgen die zij nodig hebben om bij het kopen van hun voedsel een bewuste keuze te maken.

Veel Europese consumenten geven de voorkeur aan plaatselijke of regionale producten als deze voorhanden zijn. Traditionele specialiteiten zijn steeds populairder geworden. Daarom verkopen veel landbouwers hun producten zelf rechtstreeks aan de consument op boerenmarkten en verwerken zij hun eigen producten om er een lokaal accent aan toe te voegen. De EU ondersteunt deze ontwikkeling door meer dan 3 400 producten middels het keurmerk „geografische aanduiding” te beschermen. Daarmee wordt aangegeven dat een product uit een bepaald land of een bepaalde regio of plaats komt en dat de kwaliteit, de reputatie of andere eigenschappen ervan verband houden met de geografische herkomst.

Landbouwers doen aan plattelandsbeheer

Ongeveer de helft van de grond in de EU wordt voor landbouwdoeleinden gebruikt. Daarom is deze sector zo ontzettend belangrijk voor onze natuurlijke omgeving. In de loop der eeuwen heeft de landbouw bijgedragen tot het ontstaan en behoud van een grote diversiteit aan waardevolle halfnatuurlijke habitats die vorm hebben gegeven aan de talrijke landschappen die wij momenteel in de EU kennen en die het decor vormen voor een rijke flora en fauna. Er is een wisselwerking tussen de landbouw en de natuur. Dankzij de achtereenvolgende hervormingen van het GLB worden onze landbouwmethoden steeds milieuvriendelijker.

Tegenwoordig hebben landbouwers dan ook een dubbele rol: zij produceren ons voedsel en beheren het platteland. Tevens leveren landbouwers als plattelandsbeheerders collectieve diensten. De hele (huidige en toekomstige) samenleving profiteert van een zorgvuldig beheerd en goed verzorgd platteland. Het is dan ook niet meer dan normaal dat landbouwers door het GLB worden vergoed voor het leveren van deze waardevolle collectieve diensten.

Sinds de hervorming van 2013 moeten landbouwers milieuvriendelijke duurzame landbouwmethoden gebruiken om de inkomenssteun waarop ze recht hebben, volledig te ontvangen. In de praktijk betekent dit dat zij blijvend grasland moeten onderhouden (gras absorbeert veel koolstofdioxide, wat helpt tegen de klimaatverandering), een minimumaantal verschillende gewassen moeten telen en 5 % van hun landbouwgrond zo moeten bewerken dat de biodiversiteit wordt bevorderd („ecologische aandachtsgebieden”). Zij kunnen extra steun ontvangen als ze nog milieuvriendelijker landbouwproductiemethoden toepassen.

Daarnaast bevordert het GLB landbouwpraktijken die de landschapswaarde van het platteland beschermen, iets wat de mensen graag zien.

Andere prioriteiten waar landbouwers rekening mee moeten houden, zijn de bescherming van de biodiversiteit en van de habitat van wilde fauna en flora, het beheer van waterbronnen en het omgaan met klimaatverandering.

In dit opzicht is het Europese programma Natura 2000 van belang. Dat is een netwerk van ongeveer 27 000 gebieden die ongeveer een vijfde van het grondgebied van de EU bestrijken. Het doel van het netwerk is de biodiversiteit van Europa te beschermen. De gebieden zijn geen „omheinde” beschermde terreinen, maar zijn toegankelijk en vaak afhankelijk van duurzame menselijke activiteiten en duurzame wijzen van landgebruik die door de jaren heen hebben bijgedragen tot de vorming en instandhouding van deze gebieden. Veel van deze gebieden bevinden zich op landbouwgrond en landbouwers beheren het land zodanig, dat de biodiversiteit behouden blijft.

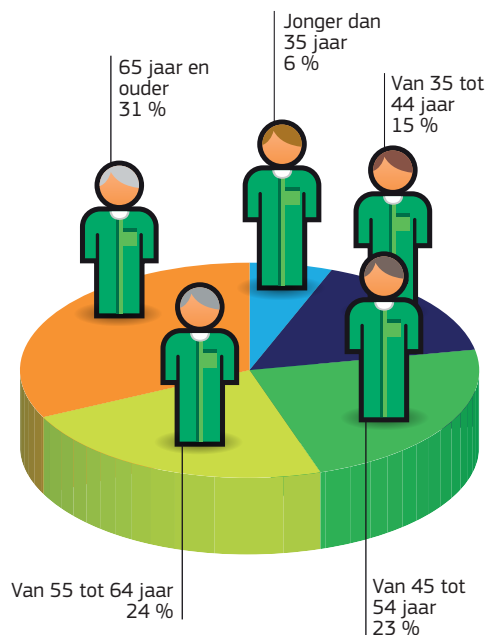
De plattelandseconomie en het plattelandleven zijn afhankelijk van de landbouw

Landbouw mag dan wel de belangrijkste economische activiteit zijn in de meeste plattelandsgebieden, landbouwers doen meer dan alleen maar voedsel telen. Vaak verwerken ze zelf hun producten en verkopen ze die rechtstreeks aan consumenten. Dergelijke vormen van rechtstreekse verkoop van voedingsmiddelen, bijvoorbeeld op boerenmarkten, worden sinds de hervorming van 2013 aangemoedigd.

Ongeveer de helft van de Europese bevolking woont in plattelandsgebieden. Zonder landbouw zouden veel gemeenschappen ophouden te bestaan en uit elkaar vallen. Als landbouw zou verdwijnen, zou het land in veel gebieden onbeheerd worden achtergelaten.

Daarom verleent het GLB financiële steun aan landbouwers om ervoor te zorgen dat die het land kunnen blijven bewerken, en om extra werkgelegenheid te creëren door middel van dorpsrenovatie, landschapsbehoud of cultureelerfgoedprojecten en vele andere taken die direct of indirect verband houden met de landbouw en de plattelandseconomie.

LANDBOUWERS ZIJN STEEDS OUDER

Bron: Eurostat, 2013.

Op die manier wordt voorkomen dat het platteland door een tekort aan banen en een hoge werkloosheid leegloopt. Publieke voorzieningen zoals scholen en gezondheidszorgfaciliteiten blijven dan bestaan en de kwaliteit ervan neemt toe, zodat mensen een goede reden hebben om op het platteland te blijven wonen en daar hun kinderen te laten opgroeien.

De dynamiek van kleine familielandbouwbedrijven moet worden versterkt. Veel landbouwers zijn ouder dan 55 jaar en zullen op enig moment met pensioen gaan. De EU ziet in dat de leeftijdsopbouw in de landbouwsector een punt van zorg is geworden. Daarom moeten jonge landbouwers worden geholpen bij het opzetten van hun bedrijf. Alleen dan kunnen de Europese plattelandsgebieden de vele uitdagingen aan waarmee ze worden geconfronteerd.

Jongeren zijn nodig in de landbouw.

Efficiënte en concurrerende landbouwers zijn nodig voor groei en werkgelegenheid in Europa.

Het GLB is de motor van concurrentievermogen en innovatie

Dankzij het GLB zijn landbouwers productiever en kunnen zij hun technische vaardigheden verbeteren.

In de eerste jaren moedigde het GLB landbouwers aan moderne machines en nieuwe technieken te gebruiken, met inbegrip van kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen. Deze waren nodig omdat het produceren van meer voedsel voor de bevolking destijds voorrang had.

Het beleid was doeltreffend. De productiviteit nam toe. De oogstopbrengst steeg, maar is sinds 2000 gestabiliseerd. Onderzoek en innovatie zullen in de komende jaren cruciaal zijn, willen landbouwers met minder meer gaan produceren.

Gezien de overschotten die vroeger ontstonden, is het accent inmiddels echter verschoven. Nu helpt het GLB landbouwers om:

- op zodanige wijze landbouw te bedrijven, dat de uitstoot van broeikasgassen wordt verminderd;
- milieuvriendelijke landbouwtechnieken te gebruiken;
- te voldoen aan de normen op het gebied van volksgezondheid, milieu en dierenwelzijn;
- de voedselspecialiteiten uit hun regio te produceren en op de markt te brengen;
- productiever gebruik te maken van bossen en bosgrond;
- nieuwe toepassingen te vinden voor landbouwproducten in sectoren als de cosmetica, de geneeskunde en de handnijverheid.

EU-onderzoeksfondsen worden gebruikt om nieuwe landbouwmethoden te ontwikkelen met het oog op de vele nieuwe uitdagingen, zoals de klimaatverandering en de toenemende druk op de natuurlijke hulpbronnen. In de toekomst zullen onze landbouwers meer moeten

gaan produceren met minder. Dit kan bijvoorbeeld door het ontwikkelen van instrumenten als innovatiepartnerschappen die innovatie in de landbouw bevorderen door de kloof tussen onderzoek en praktijk te dichten en de communicatie en samenwerking tussen belanghebbenden (landbouwers, adviseurs, agro-industrie, wetenschappers, instanties en anderen) te vergemakkelijken.

Ook modernisering is een prioriteit van het gemeenschappelijk landbouwbeleid

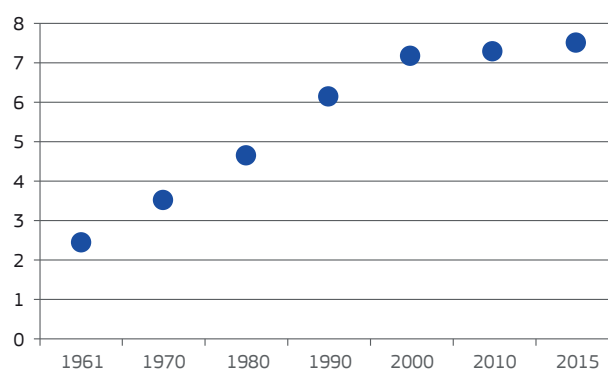
De modernisering van landbouwbedrijven was en is een belangrijke doelstelling van het GLB. Veel Europese landbouwers hebben subsidies ontvangen voor de modernisering van hun bedrijfsgebouwen en machines. Anderen hebben de subsidies gebruikt om de kwaliteit van hun vee en de omstandigheden waaronder het wordt gehouden, te verbeteren.

Modernisering moet landbouwers helpen om economisch te kunnen concurreren en om milieuvriendelijke methoden toe te passen.

De maatregelen van het GLB voor plattelandsontwikkeling blijven een belangrijke motor van verandering en voortuitgang. Zij blijven landbouwers mogelijkheden bieden om hun bedrijven, en meer in het algemeen de streek waar zij wonen, vooruit te helpen.

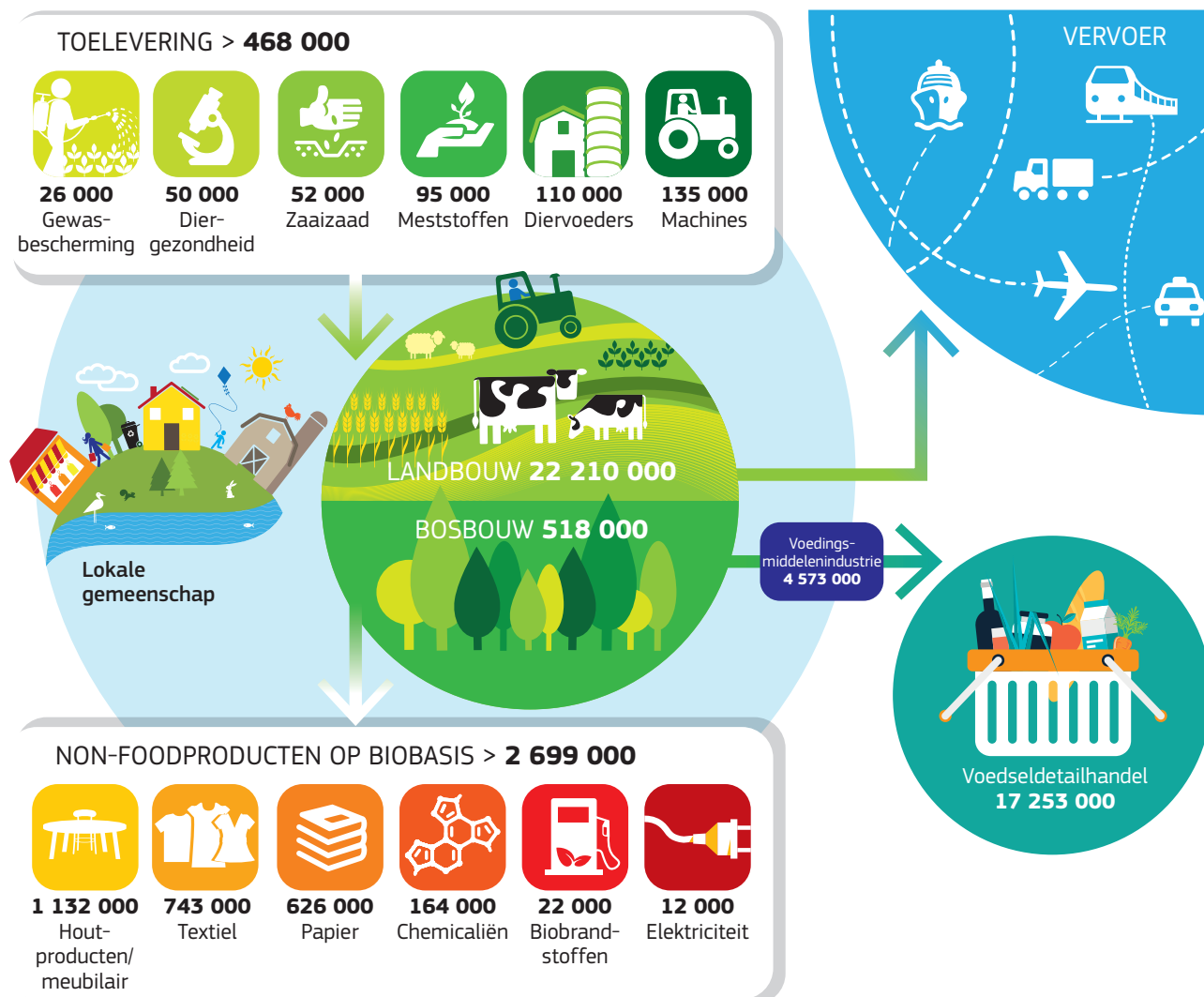
De komende tien jaar zullen onze landbouwers efficiënter en concurrerder worden.

EFFICIËNTERE LANDBOUWERS: TARWEOPBRENGST IN DE OORSPRONKELIJKE ZES LIDSTATEN

Opgbrengst in ton per hectare. Bron: Europese Commissie.

AANTAL PERSONEN DAT WERKZAAM IS IN DE LANDBOUW, DE BOSBOUW EN AANVERWANTE BEDRIJFSTAKKEN (*)

De cijfers betreffen 2012-2013 (landbouw, voedingsmiddelenindustrie en voedseldetailhandel) en 2009 (overige sectoren).
(*) Vol- en deeltijdbanen.

Bronnen: Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek, *The bioeconomy in the EU in numbers*, 2015; Eurostat, structurele bedrijfsstatistiek, 2015; Eurostat, landbouwstructuurenquête, 2013. De toeleveringsgegevens zijn afkomstig van de sector.

De EU is van plan tussen 2014 en 2020 bijna 4 miljoen opleidingsplaatsen beschikbaar te stellen voor landbouwers en 1,4 miljoen adviesbijeenkomsten te organiseren die gericht zijn op economische en milieuprestaties van landbouwbedrijven. Ongeveer 335 000 landbouwers kunnen rekenen op investeringssteun voor een herstructurering en modernisering van hun bedrijf en 175 000 jonge landbouwers zullen steun krijgen bij het opzetten van hun bedrijf.

Subsidies en leningen spelen een belangrijke rol. Maar er zijn ook andere manieren om landbouwers te helpen, zoals financiële waarborgregelingen en verzekeringen.

Waarom landbouwers niet altijd een eerlijke prijs krijgen

De overgrote meerderheid van de landbouwondernemingen is relatief klein. De gemiddelde landbouwer in de EU heeft maar 16 hectare grond

(ongeveer 22 voetbalvelden) en 66 % van de bedrijven is minder dan 5 ha groot.

Voor zulke kleinere bedrijven is het soms moeilijk om een goede prijs voor hun producten te krijgen. Hun inspanningen om de kwaliteit te verbeteren en de waarde te verhogen, komen niet altijd tot uitdrukking in de marktprijs.

Het GLB helpt landbouwers in toenemende mate om hun onderhandelingspositie ten opzichte van andere spelers in de voedselketen te versterken.

De EU helpt landbouwers door hen aan te moedigen om:

- producentenorganisaties op te richten: door zich te groeperen, kunnen zij hun producten collectief verkopen en hun marktpositie binnen de voedselketen verstevigen;
- andere samenwerkingsverbanden aan te gaan; daardoor krijgen zij meer invloed op de markt, maken ze meer winst en wordt hun concurrentiepositie versterkt;

Europa's goede naam in kwaliteitslevensmiddelen wordt ondersteund door een aantal Europese regelingen.

- hun productie te specialiseren, door bijvoorbeeld over te schakelen op biologische landbouw;
- contractuele relaties aan te gaan in de gehele voedselketen;
- onderlinge fondsen en verzekeringsstelsels op te richten om landbouwers in staat te stellen beter te reageren op instabiele markten of snel dalende prijzen.

Risicobeheer en marketing kunnen de positie van landbouwers in de voedselketen verstevigen. Sinds de hervorming van 2013 wordt daarvoor financiële steun verleend aan landbouwers.

Kwaliteitsvoedsel: de sleutel tot succes

Europa staat bekend om zijn enorme assortiment aan uitstekende voedingsmiddelen, wijnen en bieren die in zijn grote culinaire tradities verankerd zijn.

De EU heeft in de loop der jaren allerlei methoden ontwikkeld om de veiligheid en kwaliteit van deze producten te garanderen: handelsnormen, kwaliteitslabels om de specifieke kwaliteit van producten aan te geven, certificeringsregelingen en hygiënevoorschriften.

HANDELSNORMEN. Deze bestaan voor de meeste landbouwproducten. Zij bevatten de productcategorieën, minimale vereisten en enkele etiketteringsvoorschriften. Zij zorgen ervoor dat de consument wordt geïnformeerd (bijv. over de oorsprong of de variëteit van groenten of fruit) en dat de prijzen van producten van gelijkwaardige kwaliteit met elkaar kunnen worden vergeleken. Deze normen vergemakkelijken het handelsverkeer in Europa.

KWALITEITSLABELS. Voor producten waarbij de geografische oorsprong een grote rol speelt, zijn er drie logo's: beschermde oorsprongsbenaming (BOB),

beschermde geografische aanduiding (BGA) en gegarandeerde traditionele specialiteit (GTS). Wat is het verschil?

- Producten mogen een BOB dragen als ze volledig in een afgebakend gebied zijn geproduceerd, met erkende knowhow en uit het gebied afkomstige bestanddelen, en als de aard ervan verband houdt met de geografische oorsprong. Zo'n BOB is verleend aan tal van kazen (zoals Queso Manchego), fijne vleeswaren (zoals Prosciutto di S. Daniele), olijfolie (Umbria, Kalamata, Montoro-Adamuz), maar ook aan groenten, fruit en natuurlijk tal van wijnen.
- Een BGA identificeert een levensmiddel waarvan de kwaliteit of het prestige samenhangt met een gebied waarin minstens één productiefase heeft plaatsgevonden. Voorbeelden hiervan zijn bieren (Münchener Bier, Českobudějovické pivo), vlees (Scotch beef, tal van Franse soorten gevogelte), maar ook brood en gebak of vis (met name Scottish farmed salmon).
- Een GTS-keurmerk wordt toegekend aan Europese kwaliteitsproducten die volgens traditioneel recept worden geproduceerd, zoals Kriek GTS (België, bier), Hollandse maatjesharing GTS (Nederland, visproduct), File Elena GTS (Bulgarije, vleesproduct) of Prekmurska gibanica TSG (Slovenië, taart).

Beschermde oorsprongsbenaming: het keurmerk voor Europese kwaliteitsproducten met een gegarandeerde geografische oorsprong.

Beschermde geografische aanduiding: het keurmerk voor Europese kwaliteitsproducten die een nauwe band hebben met een bepaalde streek.

Het Europees logo voor biologische producten.

Gegarandeerde traditionele specialiteit: legt de nadruk op het traditionele karakter ervan, wat de samenstelling of de productiewijze betreft.

BIOLOGISCHE LANDBOUW. Er is een specifiek Europees logo voor producten die voldoen aan de Europese productienormen inzake biologische landbouw. De biologische landbouw respecteert de natuurlijke levenscyclus van planten en dieren en beperkt onze invloed op het milieu tot een minimum. De productie-methoden voldoen aan een nauwkeurige en veeleisende Europese regelgeving.

CERTIFICERINGSREGELINGEN. De vrijwillige certificeringsregelingen met betrekking tot voedselkwaliteit garanderen dat levensmiddelen voldoen aan eisen inzake milieubescherming, dierenwelzijn, geur, smaak en eerlijke handel. De Europese Commissie heeft richtsnoeren opgesteld om deze regelingen te harmoniseren, de voorwaarden voor producenten te beperken en ervoor te zorgen dat de consument niet wordt misleid.

HYGIËNEVOORSCHRIFTEN. Voor levensmiddelen die in de EU zijn geproduceerd of uit niet-EU-landen zijn ingevoerd, gelden hygiënevoorschriften „van boer tot bord”. De voedselveiligheidsstrategie van de EU is gebaseerd op regels voor de veiligheid van voedsel en diervoeders, het gebruik van onafhankelijk en openbaar wetenschappelijk advies, controlemaatregelen en het recht van de consument om zijn keuze te maken op basis van volledige informatie.

Tot slot worden landbouwers die absoluut voor kwaliteit kiezen, door de Europese Commissie en de EU-lidstaten ondersteund via maatregelen voor plattelandsontwikkeling en afzetbevordering.

De EU stelt haar markt open voor ontwikkelingslanden

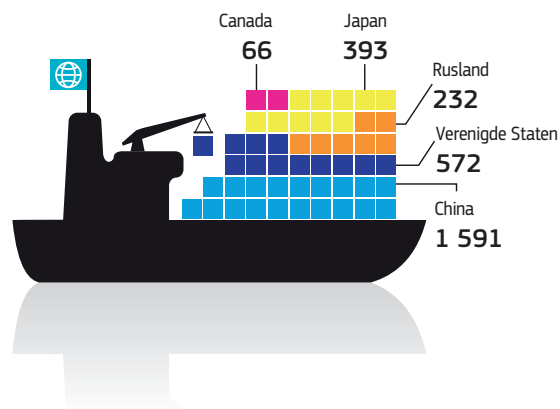
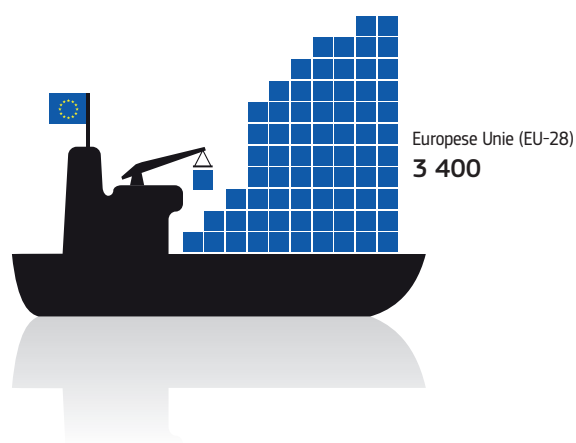
De Europese Unie is verreweg de grootste importeur van levensmiddelen ter wereld.

De EU helpt ontwikkelingslanden hun landbouwproducten in de EU te verkopen door hun preferentiële markttoegang te verlenen in het kader van haar ontwikkelingsbeleid voor derde landen.

In 2015 importeerde de EU voor 3,4 miljard euro aan voedingsmiddelen uit de minst ontwikkelde landen (MOL). Dat is meer dan de andere vijf grootste importeurs samen (2,9 miljard euro dat jaar voor de VS, Japan, Rusland, China en Canada).

De EU heeft tal van handels- en samenwerkingsverbanden met niet-EU-landen en regionale handelsblokken. Daarnaast heeft of bespreekt de EU bilaterale handelsovereenkomsten met buurlanden en andere landen. Verder is zij met sommige ontwikkelingslanden economische partnerschapsovereenkomsten aangegaan (of overlegt zij daarover).

INVOER VAN LANDBOUWPRODUCTEN UIT DE MINST ONTWIKKELDE LANDEN IN DE EU EN IN ANDERE BELANGRIJKE LANDEN

Europa is een belangrijke exporteur van kwaliteitsvoedsel

Dankzij het gunstige klimaat, de vruchtbare bodem en de technische vaardigheden van zijn landbouwers is Europa een van de belangrijkste landbouwproducenten ter wereld.

Wereldwijd zal de voedselproductie moeten stijgen om de wereldbevolking, die naar verwachting in de toekomst nog aanzienlijk zal toenemen, te kunnen voeden. Via haar landbouwbeleid speelt de EU daarbij een belangrijke rol. Het is dan ook zaak dat de EU in de Europese landbouwsector blijft investeren.

De omvang, diversiteit en kwaliteit van haar productie maakt de EU tot een belangrijke exporteur. De EU is zelfs de grootste exporteur van landbouwproducten (hoofdzakelijk verwerkte producten met een hoge toegevoegde waarde). Niet alleen is de EU een zeer belangrijke exporteur van landbouwproducten, ook heeft zij voortdurend een handelsoverschot in landbouwproducten. 25 % van het handelsoverschot van de EU wordt gegenereerd door de uitvoer van landbouwproducten.

De EU is een van de belangrijkste en actiefste leden van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en speelt een constructieve rol bij het opstellen van innovatieve en toekomstgerichte gemeenschappelijke regels voor de wereldhandel, waaronder landbouw. Door de rol van de WTO te ondersteunen, draagt de EU bij tot de instandhouding van een vrij, eerlijk en open handelssysteem voor alle landen in de wereld.

EU-EXPORT PER SECTOR

Machines en apparaten **20 %**

Chemicaliën **10 %**

Farmaceutische producten **9 %**

Landbouw **8 %**

Voertuigen en onderdelen **7 %**

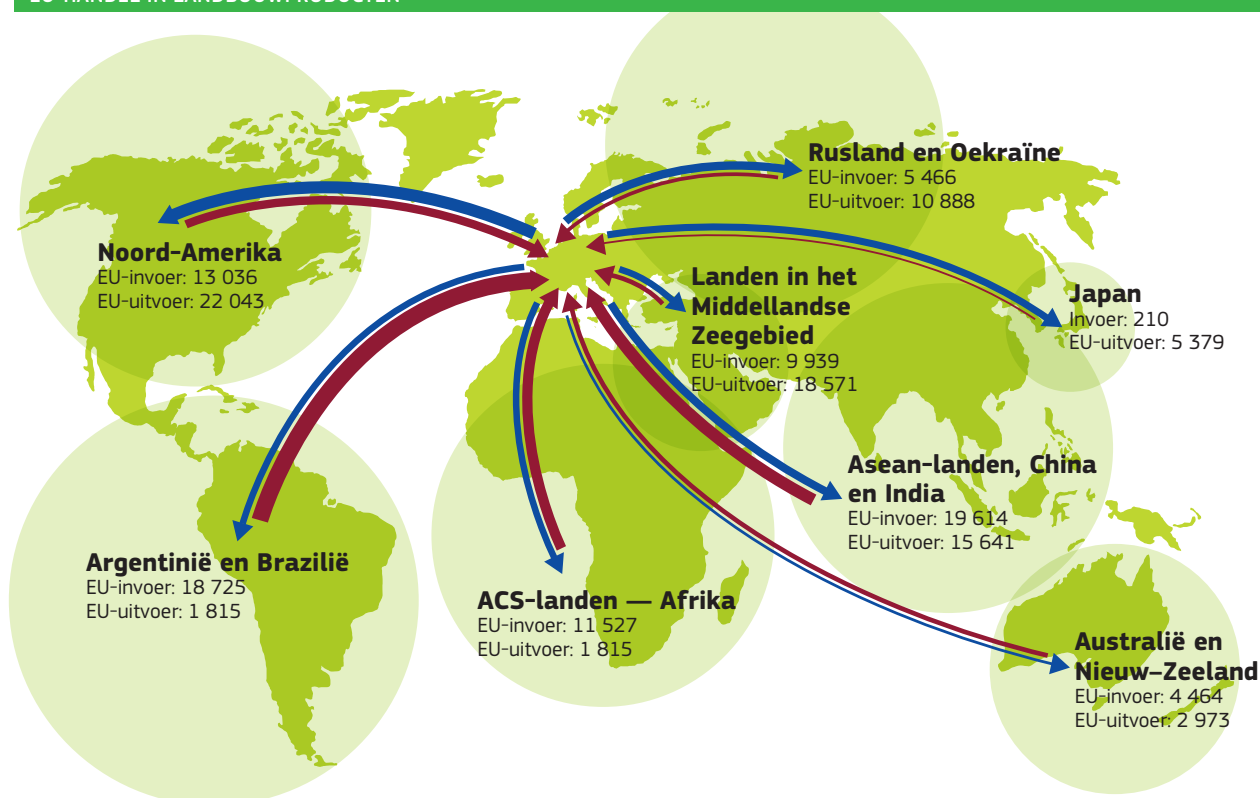
Textielproducten **3 %**

Bouw materiaal **2 %**

De gegevens betreffen 2015 en de EU-28.
Bron: Europese Commissie.

Onderstaande figuur toont de in- en uitvoer van landbouwproducten naar en vanuit de Europese Unie.

EU-HANDEL IN LANDBOUWPRODUCTEN

Gemiddelde 2013-2015 (in miljoen euro).
Bron: GTA.

De Europese landbouw tot 2020: inspelen op de uitdagingen van de toekomst

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid zorgt ervoor dat ons voedsel gezond, kwalitatief hoogstaand en veilig is, en voor een betaalbare en eerlijke prijs wordt aangeboden.

Het EU-landbouwbeleid is de afgelopen jaren sterk veranderd, waarbij werd ingespeeld op economische veranderingen en de behoeften van de burgers. De overgrote meerderheid van de burgers steunt dit beleid en ziet de aanzienlijke voordelen ervan in.

In 2013 is het beleid bijgestuurd om op toekomstige uitdagingen te kunnen inspelen. Om te beantwoorden

aan de verwachtingen van de samenleving komen er ingrijpende veranderingen: rechtstreekse steun wordt eerlijker en groener, de positie van de landbouwers in de voedselketen wordt sterker, en het hele landbouwbeleid wordt efficiënter en transparanter. Het GLB is een krachtig antwoord van de EU op de uitdagingen op het gebied van voedselveiligheid, klimaatverandering en groei en werkgelegenheid op het platteland. Het blijft slimme, duurzame en inclusieve groei stimuleren.

Het GLB zal, net als de afgelopen vijftig jaar, verder veranderen en alle burgers van de EU grote voordelen blijven bieden.

Lees verder

- ▶ De website van de Europese Commissie over landbouw: http://ec.europa.eu/agriculture/index_nl.htm
- ▶ Vragen over de Europese Unie? Europe Direct kan u helpen: 00 800 6 7 8 9 10 11
<http://europedirect.europa.eu>

